MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN VASTINE MAA- JA METSÄTALOUSVALIOKUNNAN SAAMIIN LAUSUNTOIHIN - HALLITUKSEN ESITYS LAIKSI MUUNTOGEENISEN ORGANISMIN VILJELYN RAJOITTAMISESTA (HE 114/2018 VP)

Lausunnoissa esitetyt huomiot

Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että valiokunnalle esitetyissä asiantuntijalausunnoissa esitystä pidettiin useimpien lausujien mukaan lähtökohtaisesti kannatettavana. Lausunnoissa korostuivat muuntogeenisen ja tavanomaisen kasvintuotannon rinnakkaiselo, mutageneesin avulla toteutettu kasvinjalostus, muuntogeenisen kasvinjalostuksen asema lainsäädännössä sekä vaikutus maatalouteen ja kilpailukykyyn.

Toive rinnakkaiseloa koskevan lain säätämisestä nostettiin esille useamman lausujan toimesta. Lausujista Luomuliitto ry, Pro Luomu, Raisio Oyj, MTK sekä Siemenkauppiaitten yhdistys ry pitivät rinnakkaiselosta huolehtimista tärkeänä.

Luonnonvarakeskus, Siemenkauppiaitten yhdistys ja Boreal Kasvinjalostus Oy nostivat esille mutageneesillä tuotettujen kasvien aseman ja niiden valvonnan ongelmallisuuden. Helsingin yliopisto sekä Kauppapuutarhaliitto pitivät muuntogeenisen ja perinteisen kasvinjalostuksen erottelua keinotekoisena. Luonnonvarakeskuksen sekä Kauppapuutarhaliiton mielestä lakia ei tulisi viedä lainkaan eteenpäin.

Biotekniikan neuvottelukunta, Pro Agria ja Raisio edellyttivät käytävän riittävän laajaa keskustelua kiellon vaikutuksista siitä säädettäessä. Lisäksi Elintarviketeollisuusliiton, MTK:n, SLC:n lausunnoissa todettiin, ettei lailla saa heikentää Suomen maataloutta tai kilpailukykyä. Ruokaviraston ja geenitekniikan lautakunnan asiantuntemus suorittaa niille esityksen 3 ja 4 §:ssä säädettyjä tehtäviä asetettiin myös kyseenalaiseksi. Lisäksi geenitekniikan lautakunta esitti huomioita koskien valvontaa koskevaa säännöstä.

Hallitukseen esitykseen esittivät muutoksia perustuslakivaliokunta, ympäristövaliokunta sekä oikeusministeriö. Sosiaali- ja terveysministeriö esitti lakiin lisäksi laajempaa muutosta, joka edellyttäisi useamman pykälän muuttamista sekä kokonaan uuden säännöksen lisäämistä. Muutostarpeita on esitelty edempänä.

Vastine huomioihin

Kuten esityksessä (s. 5) on todettu, siinä kuvatuilla toimenpiteillä voidaan toteuttaa myös rinnakkaiselon vaatimuksia. Rinnakkaiselokysymys ei sinänsä anna aihetta toimenpiteisiin.

Mutageneesillä tuotettujen kasvien asema on EU:n tuomioistuimen heinäkuussa 2018 antaman ratkaisun myötä tullut epäselväksi, ja mutageneesillä tuotettujen kasvien valvonta tulee synnyttämään haasteita. Mutageneesillä tuotettuja kasveja voidaan kuitenkin edelleen valvoa asiakirjavalvonnan avulla samoin kuin muitakin muuntogeenisisä kasveja. Valvonnan ongelmat eivät siis ole peruste esityksen hylkäämiselle.

Kilpailukyky ja maatalouden kehitys ovat asioita, joita tulee arvioida mahdollista kieltoa tai rajoitusta koskevissa keskusteluissa. Asiaa tulee harkita siinä vaiheessa, kun käsiteltävän viljelykasvin ominaisuudet ja mahdollinen merkitys maataloudelle sekä kilpailukyvylle ovat selvitettävissä. Mahdollisen kiellon tai rajoituksen tulee esityksen mu-

kaan olla perusteltu ja siitä säädettäessä noudatettaisiin normaaleja säädösvalmistelun kuulemista koskevia käytäntöjä. Kuulemisissa otettaisiin erityisesti huomioon sen alueen viljelijät, jolla viljelyä aiottaisiin rajoittaa tai kieltää. Esityksen kohdassa 4.4. on kuvattu, että vaikutuksia arvioidaan koko elinkeinon ja tuotantoketjun laajuudessa siten, että arvio kattaa viljelyelinkeinon mahdollisuudet ja uhat taloudelliseen tuottavuuteen sekä mahdolliset vaihtoehtoiset viljelykasvit.

Ruokaviraston ja Geenitekniikan lautakunnan asiantuntemusta koskevien huomioiden osalta on todettava, että esityksessä toimintaehdotus on esitetty tehtäväksi vain mainittujen viranomaisten oman asiantuntemuksen puitteissa. Lisäksi viranomaisten tulee vain koota niille esitetyissä kannanotoissa esitetyt mielipiteet maa- ja metsätalousministeriölle. Geenitekniikan lautakunnan valvontaa koskeva huomio on otettu huomioon sosiaali- ja terveysministeriön muutosehdotuksen yhteydessä.

Vastine huomioihin, jotka edellyttävät toimenpiteitä

Perustuslakivaliokunta totesi lausunnossaan, että 8 §:n 2 momentissa kuvattu elinkeinonharjoittajan velvollisuus pidättäytyä viljelemästä kiellettyä lajiketta ennen kiellon voimaantuloa kaipaa perussäännöstä Lisäksi ennen 6 §:ssä tarkoitetun kiellon voimaantuloa kylvettyjen viljelmien asema on epäselvä kiellon asettamisen ja voimaantulon välisenä aikana.

Ympäristövaliokunta yhtyi esitettyihin kantoihin ja esitti 7 §:n sanamuotoon tarkennusta.

Oikeusministeriö toisti mainittujen valiokuntien kannanotot ja totesi niiden edellyttävän tarkennuksia hallituksen esitykseen.

Maa ja metsätalousministeriö pitää esitettyjen muutosten tekemistä mahdollisina ja katsoo niiden selventävän lain tulkintaa. Esitetyt muutokset lakiin on kuvattu vastineen *liitteessä*.

Sosiaali- ja terveysministeriö totesi lausunnossaan, että esityksessä kuvatun valvonnan sääntelyssä on epäselvyyksiä, kun gmo-valvonnasta säädetään sekä geenitekniikkalaissa että tässä esityksessä ja tämä voi johtaa tulkintaongelmiin. Lausunnossa esitettiin, että valvonta tulee erottaa omaksi kokonaisuudekseen. Käytännössä Ruokavirasto valvoisi tällöin viljelykieltoalueella luvallisia tuotteita geenitekniikkalain nojalla ja luvattomia tuotteita viljelykieltolain nojalla. Tästä johtuen tarkastajien kelpoisuusvaatimuksista olisi säädettävä, maakunnan roolia olisi tarkennettava, Ruokavirastoon tulisi perustaa erillinen rekisteri valvontaa varten ja geenitekniikkalain 24 a §:ää olisi muutettava vastaamaan tähän lakiin esitettyä muutosta. Valvontarekisterin lisääminen lakiin edellyttäisi uuden pykälän lisäämistä esitykseen, mikä johtaisi myös muiden pykälien numeroinnin muuttamiseen. Lisäksi rekisterisäännöksellä olisi vaikutuksia valtion talousarvioon tulevina vuosina.

Maa- ja metsätalousministeriö on keskustellut sosiaali- ja terveysministeriön kanssa esitetyistä muutoksista ja toteaa muutosesityksen tulleen myöhäisessä vaiheessa, mutta toteaa myös muutosten selkeyttävän oikeustilaa ja pitää sosiaali- ja terveysministeriön esittämien muutosten tekemistä mahdollisena *sillä edellytyksellä että Ruokavirastolle esitetyn rekisterinpitovelvoitteen vaikutukset valtion talousarvioon otetaan*

huomioon tulevissa budjeteissa viimeistään siinä vaiheessa kun mahdollisia Suomessa viljeltäväksi soveltuvia muuntogeenisiä organismeja tulee lupamenettelyyn piiriin. Esitetyt muutokset lakiin on kuvattu vastineen *liitteessä*.